

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

لیکوال او شاند: نظر محمد مطمئن

۰۵ جولای ۲۰۱۵

د غني حکومت سقوط نه کوي

چي روس پلوه مجاهدين که امريکا پلوه کمونستان او سيکولران به

بي وگتي

محمد نبي د حاجي خيرالدين اکا خوی زموږ سره په نهم ټولگي کي يوځای درس وایه، يو ناڅاپه ولاړ شو، هغه بنوونکي ته وويل: معلم صاحب د باندي اجازه ده! سمدستي بي وويل چي معلم صاحب زه والله که نسورا کوم.

د همدې بي ضرورته خبرې په اوریدو معلم صاحب پوه شو چي ناپوه محمد نبي د باندي اجازه د نسوار کولو له پاره غواړي.

ولسمشر غني وايي چي گډ حکومت سقوط نه کوي، له دي مخکي بي ويل چي له طالبانو سره له کمزوري نه بلکه له قوي دريځ نه د سولي خبرې کوم، له دي سره سره وايي چي د افغانستان اقتصاد مخ خرابیدو باندي نه دی روان، جالبه داده وايي امنیتي ځواکونه مو تعارضي حالت خپل کړی، او امنیت به ډیر ژر سم شي، علمي صاحب خو د غني له فارمول څخه په استفاده د امنیت ښه کیدو او طالبانو ورکیدو له پاره ۶ میاشتي وخت ټاکلی، په داسي

حال کي چي د استخباراتو مشر رحمت الله نبیل بیا وايي چي امنیتي وضعیت به په راتلونکو ۶ میاشتو کي په فوق العاده ډول د تشویش وړ وي

که دا هر څه سم وي، نو بیا اړتیا څه ده چي ولسمشر غني وايي چي گډ حکومت سقوط نه کوي، چا دا پوښتنه ستاسي ښاغلي نه کړي، که کمزوری نه بي نو بیا ولي د قوي دريځ خبرې کوي، که اقتصاد سم وي نو بیا اړتیا څه ده چي د تجارانو مخکي داسي څه وایاست چي اقتصاد مخ په خور نه دي.

يو ځغلند نظر د ولسمشر غني په وعدو او تکراري شعار باندي کوو:

د غني قوي حکومت

ټول وخت غني دا وعده كوله او شعار يې داو چې قوي معياري حكومت چې كار اهل كار ته وسپارل شي، ور كسان وگمارل شي، رابطې او واسطې ختمې شي، داسې حكومت چې ځوانان پكې ډير رول ولري.

نيم په نيمه يې حكومت له ډاكټر عبدالله سره وويشي، اوس پكې نه غني او نه عبدالله د پوره واک او پريكړې صلاحيت لري، كوم كسان چې د غني له خوا ټاكل كيږي ډير ځله د عبدالله له خوا ورسره مخالفت كيږي. د غني له خوا نوي نومول شوي ځيني سفيران او ځيني واليان داسې هم شته چې وايي د ټاكني %۵۰ كار مو بشپړ شوی او %۵۰ پاتې دی، او هغه د عبدالله موافقه ده، اوس د غني له خوا نوماند ځيني يې هڅه كوي چې د عبدالله تائيد د هغه د ملگرو او شخصي روابطو د لاري ترلاسه كړي.

عبدالله عبدالله چې كوم كسان نوماند كوي، ډيره ځله د غني په غلبيل كې بند پاتې شي، تر كومه چې مور خبر يو، ډيري ټاكني د روابطو او سياسي اړيكو پر بناء شوي، د بهرنيو هيوادونو سفارتونه ډير رول پكې لري.

د اسلامي حزب د شوراگانو داخبره هم رسوا شوي چې غني همدوی ټولو ته د ۵ واليانو برخه ورکړي وه، خو د همدې شوراگانو يوه تن د نورو په پټه ۵ واړه واليان معرفي كړي، داخبره هله بنكاره شوه چې كله د اسلامي حزب د شوراگانو مشرانو پريكړه وكړه چې له غني څخه خپله لاره بېله كړي، اوس ويل كيږي غني دوه نور ولايتونه هم ورته منلي دي.

د كار اهل كار سپارلو ته يې تر ټولو بڼه مثال په مالي وزارت كې د نامسلكي وزير ټاكنه، د كار او امور اجتماعي وزارت ته د ډاكټري ټاكنه، د بنار او كور جوړولو وزارت ته هغه څوك چې انجنير نه دی او داسې گڼ نور غير مسلكي وزيران دي.

د غني امنيت

ولسمشر غني وعده كړی وه چې امنيت كې به بڼه والي راځي، د امريكا سره د امنيتي تړون په لاسليك كې يې دومره بېره وكړه لكه كمونسټانو چې د روسانو په راتگ او افغانستان ته د سرو لښكرو په بلنه كې كوله. ولي گورو چې ورځ تر بلې امنيتي وضعيت خرابيږي، تر پخوا نا مسؤله وسلوالي ډلې زياتيږي، جگړه پېچلې كيږي، داعش په نوم وسلواله ډله راپيداشوه، د وزيرستان څخه ټول د منځني اسيا وسلوال بيرته افغانستان ته راغلل او ډيري يې د هيواد شمالي ولايتونو كې فعاليت كوي، د بدخشان د جرم ولسوالي كې د ملي اردو مورال سخت وځپل شو، د دانگام جگړه كې حكومت تاوان وكړ، په سنگين او موسی كلا كې ورته پېښې وشوي، د كندز ولايت د بنار تر دروازو طالبان ورسېدل، كه په دي ټولو جگړو كې د ناټو مرسته نه وای، حكومت به په ډير بد امنيتي وضعيت كې قرار درلود.

ځيني نا تائيد شوي راپورونه دادی چې تيره اونۍ په كابل كې ۲۰۰ مرگونه او اختطافونه شوي، كه دغه حالت وي نو بيا به كوم سوداگر زړه بڼه كړي چې هيواد كې پاتې شي.

د دفاع وزارت ته د غني له خوا د دريو نوماند وزيرانو اعلان (شيرمحمد كريمي، محمد افضل لودين او معصوم ستانكزي) او د ولسي جرگې له خوا څخه يې رد كول، لومړی ځل چې معصوم ستانكزی ولسي جرگې ته معرفي كيدي پر پارلمان بريد ، نن ورځ چې بيا ولسي جرگې ته معرفي كیدی او تائيد رايه يې هم ترلاسه نه كړه د قرغي پر پوځي كمپ او مارشال فهم پوهنتون راكټي بريدونه، هغه څه دي چې غني يې په حكومت كې دننه له امنيتي گواښ او ستونزو سره مخ كړی.

د غني اقتصاد

ولسمشر غني وعده كړي وه چې هر افغان ته به پريمانه ډوډۍ ور پيداكوي، په هيواد كې دننه خو د ده د اقتصادي تگلارو اړوند دومره له مبالغې ډك تيليغات وشول، دده پلويانو به ويل چې د چين اقتصادي تگلاره كې د غني مشوره چينايانو ته وه چې د چين اقتصاد سم شو، د روس اقتصادي پلان كې پوتين ته مخامخ غني د روسيې د اقتصادي ودې پلانونه تشرېح كول، او دپته ورته له مبالغې ډكې خبرې كيدې، تر كومه چې معلومات دي، اصلاً غني اقتصاد پوه نه دی، او نه يې په اقتصاد كې مسلکي زده كړي، كله چې دماليې وزير و، گرده كارونه د استراليا مسلکي كسانو ورته كول، هغه هم چې كله له همدې وزارت څخه ليري شو، ويل كيري چې غني گرده ډاټا له ځان سره وساتله او نوي وزير ته يې په واک كې ورنه كړه .

د افغانستان اقتصاد تر ډيره له گاونډيو هيوادونو څخه متاثره دی، د پاکستان سره چې كوم اقتصادي تړونونه شوي نږدې ټول يې دافغان سوداگرو په زيان دي، او افغان سوداگر يو په بل پسې له هيواد څخه تېښته كوي.

د هيواد يو مشهور سوداگر وايي چې د طالبانو د واکمنۍ پر مهال مې د كندهار گمرک رياست كې كار كاو، يوه ورځ د والي له دفتر څخه دوه موټر راغلل، د گمرک رئيس ته يې وويل چې والي صاحب غوښتی يې، د كندهار والي ډير غوسه ناک سړی و، رئيس زه ورووليرلم، هلته يو سړی ناست و، تكي سپيني جامي، غټه ژيره، سور او سپين مخ يې و، والي وويل چې د روسي ټايرونو (يو خاص نمبر يې و زما څخه هير دی) محصول تاسي څومره اخلئ، والي ته مې وويل چې مور پر ټن ۵۰ ډالره محصول اخلو، والي وويل چې دغه تجار دی، دی وايي چې زه ۸۰ ډالره محصول پر ټن وركوم، د حكومت گټه به شي، او تاسي پر دغو ټايرونو محصول لور كړئ، له دي وروسته به محصول ۸۰ ډالره اخلئ.

د هغه وخت د گمرک كاركونكي اوسنی مشهور سوداگر وايي چې والي ته مې وويل چې سمه ده دغه تجار به يو يا دوه ځله دغه ټايرونه راوري او مور ته به پر يو ټن ۸۰ ډالر محصول راكړي، خو ډير نور سوداگر دي چې هغوی به بيا مور ته ۸۰ ډالر نه راكوي، او همدغه ټايرونه به بيا له پاکستان څخه په قاچاقي ډول بېرته افغانستان ته راوري، ځكه د پاکستان محصول به كم وي، هغوی به ۸۰ ډالر نه اخلي، نو گټه به يې ټوله د پاکستان سوداگرو ته ځي، او افغانستان ته به د ټايرونه واردول كم شي، افغان سوداگر به زيان وكړي، پاکستان به گټه وكړی، كله چې والي پر دغه خبره پوه شو، نو سمدستي يې خپل وسلوال طالبان راوغوښتل او ورته ويې ويل چې دا بدبخته سړی ژر راځه وباسئ، هغه پاكستاني پښتون كوټه ميشته سوداگر ته يې وويل چې تر ماشام ها خوا كه مې په افغانستان كې وليدي بيا دي د ځان خير مه غواړه. او گمرک رياست ته يې امر وكړ چې د ټايرونو پر يو ټن محصول ۴۰ ډالره كړئ.

همدا اوس تر ډيره پاكستاني نوكران په قاچاقي ډول افغانستان ته راځي، درمل په قاچاقي ډول افغانستان ته راځي، ځكه محصول د افغانستان حكومت لور كړی، خلك مجبوره دي چې قاچاق وكړي، گټه يې د ترانسپورټ، د لاري او كاركونكو پاکستان ته ځي.

سگريټ بڼه عمل نه دي، خو دا هم بايد ومنو چې اسانه نه ده چې خلك دي سگريټ په اساني پريږدي، ددي پرځای چې سنجيده لاري چاري وسنجول شي، محصول پري زياتيري، په پاکستان كې د سگريټو محصول په فوق العاده توگه د حكومت له خوا كميري او په افغانستان كې لوړيري، اوس به افغانان مجبوره وي چې په قاچاقي ډول يې له پاکستان څخه راوري (زه ليكوال سگريټ او كوم بل عمل نه كوم)

بنكاري چې د يو پلان له مخې اقتصادي تگلاره د افغانستان پر زيان د پاکستان پر گټه مخته وړل كيږي، ما په ډير لومړي سر كې يوه ليكنه كې ويلي و چې په افغانستان كې په ماليه وزارت او بانكونو كې ډيری پاكستاني مشاورين او د پاکستان گټو ته ژمن كسان كار كوي، اسانه به نه وي چې غني اقتصادي سيسټم سم جوړ كړلای شي.

په لوی لاس افغان سوداگر تنگول کيږي او له هيواده بهر وتلو او يا پاکستان ته تللو ته مجبوره کيږي، يو افغان سوداگر چې د اوسپني کار يې کاو، د هرات ادارې له خوا ۶۰ لکه ډالر محصول د پخوا وخت ورپسې اوس جوړ شوی، خوی يې ونيول شو د ۲۵۰۰۰ ډالرو رشوت په مقابل کې يې خلاص کړ، هغه سوداگر به بيا څه ډول زړه ښه کړي چې افغانستان کې سوداگري وکړي، ويل کيږي خپله ټوله پانگه او پيسې يې پاکستان ته يوړه. کله چې چين ته غني سفر وکړ، د چين چارواکو تمه وه چې له افغانستان سره به ډير زيات اقتصادي تړونونه لاسليک کړي، ولي غنی چې بيرته هيواد ته راغی، او په ځانگړي ډول چې کله د امريکې له سفر څخه راستون شو، د چين خوبونه يې په اوبو لاهو کړل.

د ورپسې د پروژې خبرې چې غني کولي او ويل يې له چين سره به دغه لاره جوړه کړم، اوسني معلومات ښيي چې چين هوډ لري د ورپسې لار پر قزاقستان وباسي، افغانستان به له دغې مهمې اقتصادي لارې څخه هم بې برخې شي. ولي يو نوی پرمختگ چې ليدل کيږي هغه دادی چې د ډنمارک او سويډن څخه سوداگر افغانستان راغلي او غوښتنه يې کړې چې په کندهار کې د انګورو د ښېږي (اوبو) له پاره د شرابو فابريکه جوړه کړي. هغوی دليل هم دا وړاندي کوي چې په پاکستان کې د شرابو فابريکه شته نو په کندهار کې که جوړه شي هم بايد خلک يې مخالفت ونه کړي، ځکه دواړه اسلامي هيوادونه دي.

د غني سوله

ولسمشر غني به ويل چې قومي حکومت جوړوم، امنيت راولم، د افغانانو اقتصاد قوي کوم، کله چې په حکومتي دندو اهل کار خلک وگمارم، امنيت سم شي، افغانان په خيټه ماره شي، اقتصاد وده وکړي، سوله خپله راځي. د کمپاين پر وخت يې د سولې شعار په خوله و، کله چې واک ته ورسيدی، د ده له خوا د ۶ مياشتې فارمول پر بناء يې وعده وکړه چې په ۶ مياشتې کې سوله راولم، له پاکستان سره يې تک راتګ دي حد ته ورسيد چې د ببرک له روسانو او کرزي له بوش سره د نږدېوالي په پرتله ډير ښکاريږي.

د سولې په مخ کې لوی خنډ داهم دی چې خپله په ارګ کې اختلاف نظر موجود دی، ولسمشر غني د سولې اړوند واضيخ تگلاره نه لري، مگر د عبدالله عبدالله شرايط بيا له ولسمشر غني څخه بېل دي. بل خوا د ولسمشر لومړي مرستيال عبدالرشيد دوستم او د گډ حکومت د بلخ والي عطاء نور د جنگ او سولې په مقابل کې د مليشو او جگړو خبرې کوي، کله چې ژمنتيا نه وي، په حکومت کې دننه د سولې پر سر اختلاف وي، او د سولې په مخ کې خپله چارواکي خنډونه پيدا کوي بيا ولي د سولې د راتلو اميد ولرو، او په پروان کې د وروستی پېښې چې د قومندان جان احمد په کور کې وسلې امريکايي الوتکو بمبارد کړي، هغه څه دي چې ښکاري د گډ حکومت نيتونه يو بل ته خراب دي، د گډ حکومت دواړه مشران وخت ته انتظار کوي چې کوم يو به وار له مخه کړي که وکولای شي ټول واک د خان کړي، داچې بهرني پوځيان شته، شوني نه ښکاري چې عبدالله عبدالله به پر غني کودتا وکړي، او يا به د کرزي په لارښونه پخواني ليري کړل شوي د کابينې غړي او جنگسالاران غني اړ کړي چې دوی ته د موقت حکومت تر نامه لاندی واک پرېږدي. خو د وخت په تيريدو او حالاتو په خرابيدو د داسې هر ډول گواښ او خطر اندېښنه کيدای شي.

د طالبانو د وخت ديپلومات او د گوانتانامو څخه راخلاص شوی بندي ملاعبدالسلام ضعيف وايي چې کله غني واک ته ورسيد، د ليدو غوښتنه يې وکړه، د طالبانو سره د سولې اړوند مي ورته وويل چې امنيتي تړون خو دي لاسليک کړ، د سولې په مخ کې خنډ دی، غنی وويل چې تړون لغوه کيدای شي، بيا مي غني ته وويل چې د طالبانو مشر ملامحمد عمر مجاهد طالب مشرانو ته څرگنده کړي که د بهرنيو پوځيانو تر وتلو وروسته په خبرو وینه دريږي او سوله راشي.

ضعيف صاحب وايي چې غني ته مي وويل د سولي په راوستو کي پر پاکستان باور به هغه څه وي چې کرزي کړی و، ورته مي وويل چې د سولي له پاره داسي ملي محور په کار دي چې ولس يې وټاکي، علماء، پوهان او مخور مشران وي، حکومت مداخله ونه کړي، د همدې له پاره نړيوال ضمانت په کار دي، دا ډول چين، ترکيه، سعودي، پاکستان، هند، ايران او قطر په اعتماد کي اخستل هم په کار دي.

ضعيف صاحب وايي چې غني ته مي وويل چې د سولي اړوند تلوار مه کوه، په پوره سوچ او وروسته له هغه چې د سولي له پاره د رسيدو رښتوني حالت درته معلوم شو، بيا خپل دريځ له ولس، شکلو اړخونو او نړيوالو سره شريک کړه.

ولسمشر غني ويل افغانان له غلامي څخه خلاصوم، خو زه لس کلونه د امريکا غلامي کوم، بيا به د سلگونو نورو کلونو له پاره خپلواک يو، مگر مور وليدل چې له امريکا سره د امنيتي تړون په لاسليک کي يې د گردو افغانانو غاړو ته د غلامي کړی ور واچولي او ددي تړون گټه هيڅ افغان ونه ليدله.

د غني اړيکي له گاونډيو هيوادونو سره

د هر هيواد مشر او ولس غواړي چې د گاونډيو هيوادونو له حکومتونو او ولسونو سره بني اړيکي د متقابل احترام پر بنا ولري، نه داچې نورو ته اجازه ورکول شي چې د بل هيواد په کورنيو چارو کي لاسوهنه وکړي. د پاکستان سره د غني يو اړخيزه معامله او سياسي اړيکي بيا هم ځيني خوش باوره خلک هيله مند کړي و. راځي د کرزي داخبره راواخلو چې په دي وروستيو وختونو کي يې خپل د مجلس نږدې ملگرو ته کړي ده کرزي ويلي چې کله د امريکا ولسمشر اوباما د لومړي ځل له پاره افغانستان ته راغی، هغه درې خبرې راته وکړي لومړي: پاکستان زموږ ستراتيژيک ملگري دی، پاکستان په سېمه کي بايد بانفوذ هيواد وي، افغانستان د پاکستان په نفوذې ساحه کي راځي.

دوېم: د هند سره اړيکي بايد تر هغه حده وي چې پاکستان پرې راضي وي، او پاکستان پرې خفه نه شي. درېم: د امريکا سره امنيتي تړون لاسليک کړه، که ته وغواړي او يا ونه غواړي تړون به لاسليک کيږي، که ته يې لاسليک نه کړي نو بل څوک به يې لاسليک کړي، خو که ته يې لاسليک کړي دابه ستاسي په گټه وي. که د غني اوسنی تگلارې ته په غور سره وکتل شي، کټ مټ د اوباما خبرې عملي کوي، پاکستان ته حق ورکوي چې افغانستان يې په سياسي نفوذې ساحه کي ژوند وکړي، له هند سره اړيکي د پاکستان په خوښه او اجازه او د امريکا سره امنيتي تړون لاسليک شو.

له پاکستان سره امنيتي تړون لاسليک کول او بيا د غني په شا کېدل، حتمي ده چې تر لږ حده به د افغانستان او پاکستان په اړيکو تاثير ولري، ولي که غني د اوباما امر پر ځای کوي، نو بيا به د پاکستان سره د غني د اړيکو تگلاره له واشنگټن څخه ټاکل کيږي.

له ايران سره د افغانستان اړيکي له دي امله خرابيدو ته ځي چې په افغانستان کي د افغان داعش ډله راپيدا کول د ايران له پاره هم گواښ دی، او ايران پوهيږي چې د افغان داعش ډلې پيدا کيدو کي د چا لاس دی. د منځنی آسيا هيوادونو سره اړيکي د امريکا او روس د تگلارو پر بنياد ټاکل کيږي، د منځنی آسيا د هيوادونو (تاجکستان، ازبکستان او ترکمنستان) اړيکي له افغانستان سره د روس څخه متاثره او د افغانستان تگلاره له يادو هيوادونو سره د امريکا په خوښه ټاکل کيږي، داچې اوس د امريکا او روس شخړه د اوکراين او سوريې په مسئله کي خرابي شوي، نو له منځنی آسيا سره هم د افغانستان اړيکي خرابيدو لورته رواني دي.

غني له چين ، هند او روس څخه څه ترلاسه كړل

چين غوښتل چې له نوي افغان حكومت سره پر اقتصادي چارو بحث وكړي، او كه ممكن وي ځيني اقتصادي پروژي په افغانستان كې ولري، ولي كله چې غني د امريكا له سفر څخه راوگرځيد، د چين هيلي له خاورو سره خاوري شوي، ځكه خو اوس د قزاقستان په اړه فكر كوي، او د پاكستان سره يې لوی اقتصادي تړونونه وكړل.

هند چې د كرزي په وخت كې يې د افغانستان سره ډيرې مرستي وكړي، او تر ډيره يې له افغان حكومت سره اړيكي ښي كړي، غني په ډيره ډيره دغه اړيكي خرابي كړي، هند خپلي لويې تر كار لاندې پروژي په افغانستان كې ودرولي او د ملي امنيت او آي ايس آي تړون اړوند يې سخت غبرگون وښود.

روس د افغانستان حالت له نږدې څاري او مداخله يې له ورايه ښكاري، په پروان كې د جان احمد په كور كې د زرگونو ميلو روسي ډول ډول وسلو پيداكيدل يې تر ټولو ښه بېلگه ده.

په وروستيو وختونو كې د پخواي ولسمشر كرزي سفر لومړی چين او بيا روسيې ته ، دا ډول چين ته پر لاره د هندي چارواكو سره د كرزي ليدنه، د امريكا او غني له پاره ښه خبر نه و، كرزی هڅه كوي كه د چين او روسيې ملاتړ ترلاسه كړي، ځكه د اوباما له ادارې سره يې اړيكي خرابي دي، خو كه بيا ځل په امريكا كې جمهوري خواهان د ۲۰۱۶ انتخابات وگټي وبه گورو چې هغه وخت به كرزی بيا له امريكا سره د د بوش د وخت په څير نږدې شي او كه به د شمال ټلوالې په وساطت له هند، ايران او روسيې سره پاتې شي.

عطاء نور او دوستم هم په وروستيو وختونو كې يوه يې روسيې او بل يې ازبکستان ته سفر درلود، ښكاري چې د روسيې، ازبکستان او تركيې په گډو هڅو دغه د شمال دوه ځواکمن قومندانان سره يوځای او په مزار شريف كې يې د طالب او داعش په مقابل كې د جگړې اعلان بياځل تازه كی.

عطاء نور څرگنده كړي چې د حكومت د فشار له امله نه بلکه پخپله خوښه به واک پرېږدي، ولسمشر غني له اسماعيل خان څخه غوښتنه كړي وه چې د بلخ ولايت ومني، هغه ورسره نه ده منلي.

د گډ حكومت مشر غني ټول ټال ۱۱۰ ژمني كړي وي، چې تر اوسه يې ۴ عملي شوي يوه پكې امنيتي تړون دی، معلوماتو ته د خلكو د لاسرسي قانون پلي كول، افغانستان ته د نيويارک ټايمز د خبريال پر راتگ بنديز ختمول او د ولسمشر دفتر رياست يوځای كول د چارو ادارې او وزيرانو شورا له تشكيلاتو سره.

۲۳ كړي ژمني دوی وايي تر كار لاندې دي او ۸۳ كړي ژمني لا تراوسه پيل شوي نه دي.

پورته ټكو ته په كتو سره ښكاري چې ولسمشر اشرف غني حس كړی چې گډ حكومت د سقوط په حالت كې دی. عبدالله عبدالله هم د گډ حكومت كمزوري تأييد كړي.